proLékaře.cz | 19.11.2026

RECENZE KNIHY

SEBEPOJETÍ V KONTEXTU SPECIÁLNÍ PEDAGOGIKY: LOGOPEDICKÉ A SOMATOPEDICKÉ PERSPEKTIVY

Mgr. Michaela Zapletalová[1]

Michaela Zapletalová

Sebepojetí má v klinické logopedii zásadní roli, jelikož ve svém důsledku může ovlivnit jak diagnostiku, tak i následnou terapii a hodnocení její efektivity. Snížené sebepojetí může mít různé projevy, které nepříznivě ovlivňují vnímání sebe sama, je doprovázeno negativními emocemi a může narušit i sociální vztahy. V neposlední řadě dochází ke snížení kvality života samotného jedince. Právě otázkou sebepojetí u logopedické klientely (osob s narušenou komunikační schopností anebo s omezením hybnosti) se zabývaly autorky Hanáková, Urbanovská a Havlíčková (2025).

První kapitola vymezuje pojem *sebepojetí*, jeho historický vývoj, strukturu a komponenty. Dále uvádí i biopsychosociální determinanty jeho vývoje a vliv jeho snížení na kvalitu života.

V úvodu druhé kapitoly je představen pojem *zdravotní postižení* s dostupnými výzkumy ve vztahu k sebepojetí. Dále jsou předkládány výzkumy sebepojetí u osob s různým typem narušení komunikační schopnosti.

Druhá kapitola je rozdělena na čtyři podkapitoly zabývající se osobami 1) se specifickými vývojovými poruchami učení, 2) se získaným narušením fatických funkcí, 3) se získanou dysartrií a 4) s nervosvalovými onemocněními. Každá podkapitola obsahuje terminologické vymezení pojmu dle různých autorů a přístupů, klasifikaci a etiologii, případně prognózu, diagnostiku a intervenci. Autorky uvádí vyčerpávající seznam odborné tuzemské i zahraniční literatury. Každá podkapitola je zakončena rešerší dostupné literatury na téma sebepojetí u osob s daným postižením. Výsledky odkrývají výzkumnou mezeru v oblasti sebepojetí u všech zkoumaných skupin.

Třetí kapitola představuje vlastní výzkumné šetření. Jako výzkumný nástroj byl použit Dotazník soběstačnosti (DOS-36) s normami pro věkové kategorie 15–20 let a 21–65 let. Hodnocené škály jsou sociální přizpůsobivost, práce a studium, fyzický zjev, odolnost vůči úzkosti, oblíbenost v kolektivu a smysl a seberealizace. Za cílové skupiny byly zvoleny osoby se specifickými poruchami učení, s afázií, s dysartrií a se svalovou dystrofií. Výsledky přinášejí zajímavá zjištění. Za silné stránky osob se specifickými poruchami učení lze považovat fyzický vzhled a sociální přizpůsobivost. Naopak v oblasti odolnosti vůči úzkosti dosahuje starší skupina výrazně nižších hodnot. Rozdíly v sebepojetí se projevují i v závislosti na různých typech specifických poruch učení (dyslexie, dyskalkulie aj.). Sebepojetí u osob s afázií bylo hodnoceno zvlášť u mužů a zvlášť u žen. Ve všech oblastech sebepojetí zde ženy dosáhly vyšších průměrných hodnot. V rámci výzkumu osob se získanou dysartrií byla zjištěna variabilita výsledků v jednotlivých subškálách v závislosti na typu dysartrie, např. respondenti se spastickou dysartrií jako nejvíce narušenou oblast sebepojetí hodnotí fyzický zjev a oblíbenost v kolektivu. Skupina osob s flakcidní dysartií naopak nejlépe hodnotí právě oblíbenost v kolektivu.

Poslední výzkum shrnuje výsledky hodnocení sebepojetí u osob s nervosvalovým onemocněním. Respondenti byli osloveni prostřednictvím Asociace muskulárních dystrofiků v ČR. Nejvíce osob dosáhlo nízkého skóru v oblasti fyzického vzhledu. Oproti tomu nejméně problematická škála je sociální přizpůsobivost. Celá tato podkapitola nabízí i osvětu v podobě možností podpory osob s nervosvalovým onemocněním.

Vlastní výzkumné šetření přináší cenné poznatky v oblasti sebepojetí u osob se specifickými potřebami. Výsledky napříč diagnózami i jednotlivými typy konkrétních diagnóz jsou velmi variabilní, a to v hodnocení celkového sebepojetí i jeho

[1] Mgr. Michaela Zapletalová, Ústav speciálněpedagogických studií, Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, Žižkovo náměstí 5, 779 00 Olomouc, Česká republika. E-mail: michaela.zapletalova01@upol.cz.

proLékaře.cz | 19.11.2026

jednotlivých domén. Výsledky tedy reflektují nejen důležitost individualizovaného přístupu v diagnostice a intervenci, ale i nutnost posílení povědomí o potřebě podpory pozitivního sebepojetí u těchto osob. Publikace tak přináší nové poznatky o psychosociálních dopadech daného postižení nejen do oblasti klinické logopedie. Věřím, že by kolegyně i kolegové uvítali více konkrétních technik a doporučení pro práci s klienty v závislosti na konkrétní oblasti sníženého sebepojetí. Jako doporučení pro další výzkum lze uvést ověření konkrétních intervenčních technik v praxi.

Literatura

HANÁKOVÁ, A.; URBANOVSKÁ, E. a HAVLÍČKOVÁ, V., 2025. *Sebepojetí v kontextu speciální pedagogiky: Logopedické a somatopedické perspektivy.* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-6434-2.